

nyomán sok újat tudunk legutóbbi bükki vándorgyűlésünk óta, de még sok a vitatott kérdésünk. Szolgálja ez a vándorgyűlés a kérdések megoldásának előbbrevitelét.

Tisztelt egri Vendégeink, tisztelt Kartársaim!

Engedjék meg nekem, hogy ha már a történelem és földtan kapcsolatáról beszélünk, felvesek egy számunkra igen kedves és éppen itt, Egerben érdekes kérdést: az egri hősök és egri nők törökűző szurokjának ügyét.

Tudjuk, hogy a másfélezerötvenkettőben történt ostrom a magyar történelem egyik legsodálatosabb hőstette volt. A magyar hősök száma „hatvanöt híján kétezer vala” s ez az 1935 ember megverte a 70 ezer főnyi török sereget. Minden egykorú krónika szerint a harcok döntő tényezői többek között a nagytudományú *B o r n e m i s s z a* Gergely diák csodálatos tűzszerszámai voltak. *G y á r f á s* István írása szerint az egykori krónikás azt írja, hogy ez a tűzszekőz: „Mirum nec antea visum artificium”, „Soha nem látott csodálatos alkotás”. Szurokról hallottunk eddig, mint e tűzszerék egyik fő gyűanyagáról. Közölnünk kell azonban, hogy gondos utánjárással megállapítható, hogy a vár védői nem fenyőszurkot, hanem első ízben a magyar hadtörténelemben, kőolajat használtak.

Ortelius Jeromos német történetíró leírja, hogy a magyarok „olyan tűzgolyókat dobáltak, amelyeket sem vízzel eloltani nem lehetett, sem eltaposni nem tudtak. Ahova freccsent, legyen az emberi bőr, vagy faalkotmány, ott hevesen tovább égett”.

A kőolaj kifejezés a Tudományos Akadémia nyelvtörténeti szótára szerint 1807-ben található meg először a magyar nyelvben. Mindeddig a természetes olajkibúváásokat *s z u r o k*, földi szurok névvel illették. *B e n k ő* Ferenc „A köveknek és értzeknek megismeretető jegyeiről” készült és Göttingában 1782-ben megjelent könyvében még csak termés-földi szurokról ír. Ugyanígy *T ó t h* Mike a múlt században még a pekleányicai olajkibúváásokat is földi szuroknak nevezi.

A Magyar Oklevéltárban fellelhetően már két alkalommal: 1075-ben és a hiteleséget megerősítve 1358-ból találunk említést egy patakról, amelyben szurok folyik: „Per silvam hontensem quae Hungaricae surkoscher vocatur”. A honti erdőkön átfolyó olajszenyvezésű patakról lehet itt csak szó. Ilyen olajszenyvezéses patak is. Eger környékén, ahol ma már 150 m-ben olajat találunk, bőven lehetett.

G y á r f á s István művében olvashatjuk, hogy *D o b ó* 5000 Ft-ot fordított az ostrom megkezdése előtt kőgyűjtésre. A kőgyűjtők szerte-járták a Mátra és Bükk lejtőit és tudjuk, hogy *Reecs*, *Parád*, *Tard* vagy *Tibolddaróc* vidékén ma is vannak felszínközeli olajnyomok.

Fenyőszurok ilyen nagy mennyiségben való beszerzése igen nagy gondot okozhatott volna az ostromra felkészülőknek. A fenyő — tudjuk, nem őshonos a vidéken, *E s t e i* *Hyppolit* „számadó könyvéből” kiderül, hogy amikor 1805-ben leégett az egri Székesegyház, milyen rendkívüli anyagi áldozatot és nehézséget jelentett a szükséges fenyőfák beszerzése. Azokat *Budáról* vásárolták és *Máramarosból* úsztatták le a *Tiszán*. Ennyi ideje *D o b ó*-nak az ostromra való felkészülés során nem volt.

Az egri hősök, az egri nők „csodája” tehát az akkori „csodafegyvernek” volt köszönhető, a egyszerű stratégia és a kiváló védők hősiességén kívül. Ez a „csodafegyver” éppen itt volt hozzáférhető Eger környékén és annak leküzdését az ellenséges török nem ismerhette.

Eger történetében tehát nemcsak a jövőben lesz egyre nagyobb szerepe az olajnak, hanem már a múltban is fontos szerepű volt egyszer ez, a mai hadászat egyik legfontosabb nyersanyaga.
Tisztelt Hallgatóim!

Induljon hát Vándorgyűlésünk a múltnak e szép nyomain, szolgálva a jövő tudományát és így az újjáépítő magyar nép boldog jövőjének kívánalmával vándorgyűlésünket megnyitom.

Az elnöki megnyitót követően *H e v e s i* *Sándor* Eger város főmérnöke avatott vezetésével a Vándorgyűlés résztvevői Eger műemlékei közül a Székesegyházat, a Lyceumot és a Vár felszín feletti részét tekintették meg.

Délután 3 órakor a Megyei Tanács Dísztermében került sor a meghirdetett előadások bemutatására.

Elnök: *K e r t a i* *György*

C s i k y *Gábor*: Az észak-magyarországi szénhidrogénkutatások kőolajföldtani eredményeinek összefoglalása

Vita: *B a l o g h* *K.*, *R a d ó c z* *Gy.*, *C s i k y* *G.*, *K e r t a i* *Gy.*

Majzon László: Az észak-magyarországi oligocén tagolódása Foraminifera-tanulmányok alapján

Vita: Balogh K., Cs. Meznerics I., Majzon L., Kertai Gy.

Molnár József—Morvai Gusztáv: Hazai és néhány külföldi oligocén mangánérctelep összehasonlítása

Vita: Sztróka K., Földvári A., Majzon L., Varju Gy., Szna-
gyik L., Bartkó L., Kertai Gy.

Bogsch László: Az oligocén-miocén határmegvonás bizonytalansága az egri fauna tükrében

Vita: Nagy L.-né, Báldi T., Nyirő R., Kecskeméti T., Senes
J., Balogh K., Földvári A., Pálfalvy I., Cs. Meznerics I., Maj-
zon L., Hegedűs Gy., Kertai Gy.

Bartkó Lajos: Az észak-magyarországi barnaköszéntepek kora

Senes, Jan: A Nyugati Kárpátok ösföldrajzi fejlődése a miocénben

Vita (mindkét előadáshoz): Bogsch L., Balogh K., Alföldi L., Schr-
éter Z., Majzon L., Alföldi L., Balogh K., Knauer J., Cs. Mez-
nerics I., Radócz Gy., Senes, J., Schréter Z., Senes, J., Bartkó
L., Schréter Z., Kertai Gy.

Október 22.

Az egri Vár földalatti részének megtekintése után kirándulás az Eger környéki kőolaj és mangánkutatási területre, valamint a Wind-téglagyárba. Kirándulásvezetők: Csiky G., Kovács Zs., Molnár J., Morvai G. és Bogsch I.

Október 22. du.

Indulás Aggtelekre. Az utazás során érintett területek földtani bemutatását Balogh K. és Schréter Z. végezte. A megérkezést követően a Vándorgyűlés résztvevői Jakucs L. avatott vezetésével megtekintették az Aggteleki-barlangot, ahol Jakucs L. a barlangrendszer keletkezésének menetét ismertette. Jakucs L. genetikus okfejtéséhez többen hozzászóltak, így Kulcsár L., Kertai Gy. és Sztróka K.

A Vándorgyűlés résztvevői Aggteleken, ill. Jósavafőn szálltak meg.

Október 23.

Reggel 7 órakor az érdeklődők egy csoportja Papp F. vezetésével megtekintette az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem jósavafői kutatóállomását, majd 8³⁰ órakor előadás hangzott el az aggteleki Turistaház teraszán, melyben Papp Ferenc Jósavafő és Aggtelek mérnökgeológiai problémáival foglalkozott. Ezt követően a résztvevők Jakucs L. vezetésével kirándultak az Aggtelek—jósavafői karsztra, később pedig — mindvégig autóbusszokkal — Balogh K. és Schréter Z. vezetésével kaptak áttekintést az érintett útvonal földtani felépítéséről, Jósavafőtől Nagyvisnyóig.

Délután 5 órakor, az Egri Állami Borpincészet riolittufába vájt pincéinek egyik csarnokában, az egri bor minőségi ellenőrzésével s a nyomában felfakadt vidám nótaszóval, a „Gaudeamus igitur” hangjaival zárult a Vándorgyűlés programja, melynek résztvevői az esti órákban, tartós jókedvvel érkeztek meg a kiindulás helyére, Budapestre.

Résztvevők száma: 120, az egri ülésszakon: 179

Az Egri Vándorgyűlés előadásainak anyaga a Földtani Közlöny 91. köt. 2. füzetében jelenik meg.

Október 31. Agyagásványtani Szakcsoport előadójelentése

Elnök: Nemezc Ernő

Sztróka Kálmán: A kopenhágai XXI. Nemzetközi Földtani Kongresszus Agyagásványtani Bizottságának munkájáról

Vita: Varju Gy., Szepesi K., Sztróka K., Nemezc E., Náray-
Szabó I.

Varju Gyula: Magyarország termelésben levő nemes agyagjai

Vita: Grofcsik J., Richter V., Lehmann E., Kovács B.,
Varju Gy., Nemezc E.

Résztvevők száma: 51

November 2. Klubest

Elnök: Fülöp József

Géczy Barnabás: A dél-franciaországi liászkonferencia tanulságai

Szabó Imre: Beszámoló a berlini ifjúsági geológus konferenciáról

Részvevők száma: 37

November 14. Agyagásványtani Szakcsoport előadása

Elnök: Nemezz Ernő

Kléh György: Közös szempontok az agyagásvány-kutatásban és a talajtanban

Vita: Kiss L., Szepesi K., Nemezz E., Kléh Gy.

Bárdossy György: A Sümeg-környéki bauxit

Vita: Földváriné Vogl M., Bárdossy Gy., Varju Gy., Bárdossy Gy., Sztrókay K., Bárdossy Gy., Takács T., Bárdossy Gy. Nemezz E.

Részvevők száma: 38

November 16. Szerkezetföldtani előadás

Elnök: Fülöp József

Fülöp József: Tájékoztató a XXI. Nemzetközi Földtani Kongresszus Tektonikai Világterkép Bizottságának munkájáról s a Kongresszus szerkezetföldtani előadásairól

Egyed László: A földképeny felső részének kialakulása és annak földtani következményei

Vita: Szalay T., Gedeon T., Kertai Gy., Egyed L., Fülöp J.

Balkay Bálint: A magyarországi szerkezeti mozgások. Kéregszerkezet és vulkáni működés közötti összefüggések

Vita: Szalay T., Fülöp J., Egyed L., Vadász E., Balkay B., Fülöp J.

Részvevők száma: 91

December 5. Agyagásványtani Szakcsoport előadása

Elnök: Nemezz Ernő

Nemesné Varga Sarolta—Székely Ágnes: Sósavval kezelt agyagásványok szerkezet-állandóságának vizsgálata

Vita: Szepesi K., Csajághy G., Kiss L., Nemezz E., Bárdossy Gy., Székely Á.

Kiss Lajos: Az istenhegyi kaolin ásvány-kőzettani vizsgálata

Vita: Varju Gy., Nemezz E., Kiss L.

Részvevők száma: 35

December 7. Negyedkorföldtani előadás

Elnök: Fülöp József

Miháلتz István: Az Alföld negyedkori üledékei az újabb vizsgálatok alapján
Molnár Béla: A Duna—Tisza-közi eolikus üledékek felszíni és felszín alatti kiterjedése

Vita (mindkét előadáshoz): Fülöp J., Bacsák Gy., Molnár B., Miháلتz I., Bacsák Gy., Scherf E., Rónai A., Láng S., Scherf E., Bárdossy Gy., Nagy L.-né, Fülöp J., Bacsák Gy., Miháلتz I., Fülöp J.

December 14. Előadás

Elnök: Bogsch László

Ezalkalommal került másodikban kiosztásra a Magyar Földtani Társulat 1000—1000 forintos jutalma, melynek évről-évre történő kiadását a Társulat Választmányának 1959. nov. 11-i ülése határozta el. A jutalmazottak a határozat értelmében az utolsó három év során végzett geológusok közül kerülhetnek ki, közülük is azok, akik dolgozataikkal, előadásaikkal már a pálya kezdetén figyelmet érdemlő munkaeredményeikről, elmélyülő problémátlásról és hivatástudatról tettek tanúbizonyságot. Társelnök ezúttal Báldi Tamásnak és Zelenka Tibornak nyújtotta át méltatás és jókívánások kíséretében Társulatunk 1960. évi jutalmát.

Znosko, Jiry: A lengyelországi júra rétegtanának és ösföldrajzának jelenlegi alapvető problémái

Vita: Noszky J., Balogh K., Znosko, J., Bogsch L.

Alföldi László: Lefolyástalan területek üledék- és vízföldtani kérdései a Mongol N. K. sivatagi és félsivatagi területein

Vita: Balogh K., Bogsch L.

Részvevők száma: 25

A Magyar Földtani Társulat Mecseki Csoportjának előadóiülései:

Augusztus 16. Geofizikai kirándulás

A Magyar Földtani Társulat Mecseki Csoportja egynapos kirándulást szervezett a szigetvári szeizmikus mérések megtekintésére. A kiránduláson 38 tagtársunk vett részt.

Szeptember 23. Előadóiülés

Nagy Elemér: Mecseki felsőwerreni fauna

Jámbor Áron—Sóos István—Tózsér Ottó—Wéber Béla: Északnyugati Mecsek földtani problémái

Részvevők száma: 41

Október 28. Előadóiülés

Fülp József: Beszámoló a XXI. Nemzetközi Földtani Kongresszusról

Részvevők száma: 49

November 24. Előadóiülés

Láda Árpád: A mecseki liász kőszéntelepes összlet közettani felépítése és ösföldrajzi kérdései

Csalogovits István: A mecseki alkáli kőzetek transzaporációs genetikai problémái. Hipoatlanti kőzetgenézis

Részvevők száma: 37

Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekszámla szám: egyéni előfizetésnél 61.257, közületi 61.066 (vagy átutalás az MNB. 8. sz. folyószámlájára.)

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója

Műszaki felelős: Pataki Ferenc

Kézirat beérkezett: 1960. XII. 20 — Példányszám: 1250. — Terjedtem: 8 (A/5) iv + 26 oldal tábla

61.52642 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György